

Det koster å tape

Historiens største avtale

Den 27. februar undertegnet Vest-Tyskland historiens største internasjonale avtale. Den er en gjeld på 13 730 mill. mark til USA, England, Frankrike og 15 andre land, og det betyr slutten på et hemmende handicap på handelenes område.

Hittil kunne ikke en tysk forretningsmann oppnå noen bankkonto i de utenlandske forretningssetra idet fordringshaverne da ville slå ned på hans tilgodehavender. Av samme årsak kunne heller ikke Vest-Tyskland få normale internasjonale handelskreditter.

Av det beløp som skal betales, faller 400 mill. mark på skattebetalerne, men til tross for dette har Vest-Tysklands inntektsskatt kunnet senkes med 10 pst. Tyskland mener samtidig at de besparelser som blir følgen av at landet

selv kan ta hånd om sine eksport- og importforretninger skal rekke til for de store uttellingene. I de første fem år skal Tyskland betale 550 mill. mark årlig, deretter 735 mill. mark. De viktigste poster er førkrigsårene Dawes og Younglånene, hvor USA har de største interesser.

Bombet sønder og sammen har Vest-Tyskland påtatt seg disse store uttellingene og mener allikevel å ha livskraft til å gjenoppbygge landet.

Hvor motvillig mange er, kan de ikke unngå å beundre det pågangsmot som her vises. Og, det er her man fortsatt har det sikreste bolverk mot kommunismen og stats-sosialismen. Nå gjelder det bare at ikke de store misunnensens bakmenn dreper gullnønnen. Det når nemlig tør og sporene skremmer i all sin plattfotethet.

Hitlers underjordiske høykvarter utbygges av Sovjet

Veldig rød base i Østprøyssen og isolert land omkring

Det er kommet underretning fra Øst-Tyskland om at Hitlers underjordiske hovedkvarter i det tidligere Øst-Prøyssen nå er overtatt av russerne og befolkningen er overbevist om at dette og den økede militære aktivitet i denne del av landet er tegn som tyder på at russerne nå for alvor ruster for krig.

Da tyskerne i 1945 rømte Øst-Prøyssen ble Hitlers hovedkvarter forlatt nesten uskadt, og russerne la nesten ikke merke til det, så kamuflert var det. Utad så man bare et skog- og sjøområde, men det skjulte en underjordisk by på 38 km. i lengden og 3—5 km i bredden. Anlegget var utstyrt med et veldig og elektrifisert kommunikasjonssystem med tre kraftstasjoner, kasserner, boliger for offiserene, vannlednings-

system, telefonanlegg og rørpostsystem. Det hadde store militære magasiner, garasjer og flyhangarer, alt sammen på minst 30 meters dyp. Det tok 6 år å bygge denne veldig militærby, hvor Hitler oppholdt seg det meste av krigen.

Ved tilbaketog fra Øst-Prøyssen unnlot tyskerne å sprengte hovedkvarteret i luften. Det var som om de trodde at de skulle komme tilbake igjen engang. Men det hele ble underminert slik at ethvert forsøk på å komme inn krevet mange ofre. Hele området ble derfor i 1946 avsperrert og helt avfolket. I 1950 fikk russerne imidlertid tak i en rekke tyske offiserer som hadde vært med på undermineringen og de ble tvunget til å ta fatt på ryddingen som (Forts s. side)

LEGENDER AVLIVES

Ingen femtekolonne forårsaket erobringen av Norge

Cand. jur. Sverre Hartmann skriver i «Militær orientering» nr. 22—1952 en artikkel om spionasje og fremholder at det ofte er enklere enn man tror. Alle generalstaber hos stormaktene utarbeider på papiret forsvars- og angrepsplaner under hensyntagen til den ene eller den annen politiske og militære konstellasjon. Men Norge var ikke engang gjenstand for generalstabsmessig bearbeidelse i Tyskland før 1940, sier han. Krigsmarinen gjorde noen planstudier i slutten av 1939 — det var det hele.

Det fortelles også meget om at von Falkenhorst etter å ha vært kalt til Hitler den 21. februar gikk inn i den første og beste bokhandel og kjøpte en reisehåndbok — den berømte «Baedeker» — for å finne ut «hva Norge virkelig var».

Den 27. januar 1940 ga Hitler orde om at det skulle utarbeides en operasjonsplan for Norge. Få dager etter var den såkalte særstab i arbeide. Da den gikk igang eksisterte så godt som intet arbeidsgrunnlag. En offiser reiste rundt og kjøpte opp reisehåndbøker og tilfeldig materiale om Norge. Man hadde heller ikke noe generalstabskart for hånden, men fant noe i arkivet for den keiserlige marine — en stor stabel fra årene 1890—1900. Kartene var ufullstendige, men det fantes ganske gode oppgaver over Trondheim med umiddelbare omgivelser samt enkelte av de kystbyer og strøk som keiser Wilhelm hadde besøkt. Derimot var steder som lå utenfor reiseruten tildels ikke registrert overhode. Det var således tilfelle med området nord for Dombås. De manglende data ble utfylt med opplysninger fra reise- (Forts s. side)

President Zapotocky er krigsforbryter mener hollenderne

Den 68-årige Antonin Zapotocky er valgt til president i Tsjekkoslovakiet etter avdøde Clement Gottwald. Han var opprinnelig murer og deltok i den første verdenskrig i keiser Franz Josef's armé. Allerede under Habsburgermonarkiet deltok han i politikken og likesom alle kommunister av hans årsklasse ble han først sosialdemokrat og gled så over til den radikale fløy for så å bli en av stifterne av sitt lands kommunistparti. Han ble også dets generalsekretær.

Tyskerne hadde lenge et godt øye til Zapotocky, og da Hitler rykket inn i Tsjekkoslovakiet, ble Zapotocky anbragt i konsentrasjonsleir og satt i Sachsenhausen til kapitulasjonen. I leiren opptrådte han som armennekkelig mot sine hollandske medfanger at den hollandske regjering stemplet ham som krigsforbryter og ville ha ham utlevert. Hollenderne ble unektelig forbauset, da de fikk vite at han i Praha ble betraktet

som en politisk martyr. Han hadde nemlig etter befrielsen blitt ordfører for de samarbeidende tsjekkoslovakiske fagforeninger og medlem av den forfatningslovgivende forsamling. Til tross for at han ser ut som en prest, er han presteskapets svorne fiende. Ved gjennomførelsen av februar-kuppet i 1948 medvirket han effektivt og beveget fabrikkenes aksjonskomiteer. Gottwald anerkjente hans innsats og sa ved en anledning etterpå:

— Du har vunnet halve seieren for oss, og det skal jeg aldri glemme. Han ble da også ministerpresident i den folkedemokratiske regjering, da Gottwald etterfulgte den svake Benes som president. Tidligere hadde han nyhet med noen glede. Gottwald hadde vært hård, men Zapotocky så ut til å være hårdere, og folket har da heller ikke hatt gode dager etter at han kom til makten. Og nå er han blitt president.

Flukten fra Øst-Tyskland et ledd i de-germaniseringen?

En kommunistisk-panslavisk ekspansjon foregår midt for nesen på vestmaktene, sier amerikanske korrespondenter i Tyskland, og de skal ha sine opplysninger fra østberlinske kilder.

Flukten fra Øst-Tyskland kunne stoppes hvis russerne ville det, men istedet oppmuntrer de til flukt gjennom en skremselskampanje. Dette inngår som et ledd i den de-germanisering av Prøyssen, Pommern og Schlessien som for lenge siden er besluttet av Sovjet, som er på det rene med at østtyskerne alltid vil le vedbli med å være politiske sabotører. Gjennom flukten vestover blir russerne kvitt en eventuell undergrunnsbevegelse, og dermed står byer og bondegårder til rådighet for asiatiske innvan-

drere, som allerede har begynt å strømme inn og holder på å forandre Mellemeuropas ansikt. En kommunistisk panslavisme gjennomføres således på en «fredelig» måte og de nye innbyggere kommer til for alltid å skille Øst-Tyskland fra den vestlige verden, sier korrespondentene. De kunne gjerne legge til at dette er en frukt av Roosevelts og Churchills naivisme og blinde hevsn. Tyskland skulle sønderlemmes for å tilfredsstille visse bakmenns lyster, og de vestlige statsmenn lot seg villig bruke i hevsnens tjeneste. Resultatet ser vi i dag, og det angår oss alle — ikke bare oss som ble rammet av hevsnen, men også hevsnene sely, de norske lakeier innbefattet. — Og det skal kalles fremsynte politikere!

FOLK og LAND

Ansv. utgiver og redaktør
Pinn Brun Knudsen.

Telefon 55 76 56. Postboks 1407
Treffes hver onsdag kl. 9—19.

Forretningsavd.: Kierschowsgt. 5
— Oslo — Postgiro 164 50
Telefon 37 76 96

Sambandstrykkeriet A-S — Oslo

Fred er ei det beste - -

Det er en selvsagt rett og det er en moralsk plikt for hver enkelt menneske — ung som gammel — å kjempe for sin egen likeberettigede stilling i samfundet. Noen er enere og går sine egne veier for å nå dette mål, andre og de fleste slutter seg sammen i større enheter for å løse felles oppgaver. På denne måte er organisasjonstanken blitt tidens løsen, og den brukes da også til både godt og ondt. Det gode er det lett å få øye på, det er masseinnsatsen til fremme av felles frihet, felles forsvar for de elementære menneskerettigheter. Det onde opptrer ofte i formummede skikkelser, og da kan man oppleve at masse menneskene setter statsmaskineriet i gang for under hvilket som helst påskudd å undertrykke hver skapende minoritet, som står i veien — det være i politikk, i vitenskap og kunst, i næringsliv og det daglige liv forøvrig. Dette fører til den farlige lære: Alt for staten, intet utenfor staten, intet imot staten.

Dette er noe vi opplever hver dag, og når så noen enere tar til motverge, hever masserøsten seg advarende: Det skal være ro om våre gjerninger! Og blir det så ikke ro, da stempler de, som søker å verge seg, som opprørere.

VI er slike opprørere, opprørere mot det oppgiterte masse menneske som har forenet seg med staten. Vi begynte enkeltvis, spredt og fryktsomt under den terrorbølge, som reiste seg da okkupasjonstiden var slutt og de forsmædelig rømte seierherrene vendte hjem for å dømmes i stedet for å dømmes. Men vi fant snart ut, at vi tross indre meningsbrytninger og forskjelligartede forutsetninger hadde ETT mål felles: individets frihet under ansvar og hevdelse av gammel lov og rett. Dette skapte Forbundet for Sosial Oppreisning, en bevegelse som hadde sin forutsetning i vår presses og enkeltpersoners innsats. Og dette vårt forbund er i dag sammen med vårt blad «Folk og Land» de kampmidler som vi rår over. Og vi ER i kamp, en kamp som har bare EN utgang: Like rett for alle gjennom vår sosiale oppreisning. Først når dette mål er nådd, kan vi begynne å stake opp veien videre fremover. Da kan det nok melde seg spørsmål, som kan føre til at våre veier skilles, men de kan også føre til en mere omfattende samling. Det avhenger mere og mere av ungdommens innsats, av at den våkner til politisk tenkning, til den redningsaksjon som synes å bli nødvendig hvis vi skal komme over Vesterlandenes krise.

I dag har vi konkrete oppgaver, og deres løsning påkaller oss alle. Det, som vi opplevet i Stortinget forleden, kan bare mane til fortsatt innsats, for i realiteten var det en avslørende seir over massementaliteten og over den snikende frykt for sannhetens fremtreden på tross av all mørkelegning. Derfor kan vi med lyst mot gå videre, idet vi fastslår, at tenkende mennesker rundt om i vårt vidstrakte land holder på å våkne etter massehypnosens. Husk på det gamle velprøvede ord:

Fred er ei det beste, men at man noe vil.
Og VI VIL!

Ares oppreisning

av Kai Normann.

Når man diskuterer spørsmålet sosial oppreisning, møter man nokså forskjellige meninger på til dels særdeles vitale punkter. Det står ikke helt klart for alle om strevet for å vinne frem til «full oppreisning» overhodet står i forhold til hvad man

eventuelt kunne oppnå. «Arene går», sier mange, «allting jevner seg ut av seg selv. — Mine bekjente, mine forretningsforbindelser, mine arbeidskamerater behandler meg ganske som andre mennesker, det er glemt at jeg var medlem av NS, ja snart

har jeg glemt det selv. En dag får jeg — ganske automatisk — mine borgerlige rettigheter tilbake, i mellomtiden klarer jeg meg fortreffelig uten. Det er synd for dem som enda sitter der bak fengselsgitteret eller piggtråden eller som dag ut og dag inn trasker i samme tralten i arbeidsforlegningen — men de vil alle være ute om noen år — lenge før Forbundet for sosial oppreisning har oppnådd noe som helst — annet enn å prate bort masser av tid og skrive vekk masser av papir. Forbundet gjør hverken til eller fra, etter min mening».

Vi har vel alle i mørke stunder vært inne på den tanke: det nytter ikke. Men gjør vi riktig hvis vi slår oss til ro med at det ikke nytter?

Hvad som har bitt seg fast i oss alle er selvsagt drømmen om moralsk oppreisning: at det norske folk, våre landsmenn skal se oss ikke som landsforrædere men som patrioter, fedrelandssinnede kvinner og menn som uten hensyn til risikoen for sin egen person var villig til å ofre alt for å redde landet.

Nettopp, denne moralske oppreisning er det som det vil koste det seigeste, mest utholdende arbeid å oppnå. Her gjelder det et vitalt punkt: vår ære, vårt eftermæle.

Vil det være mulig å fjerne det mindreverdighetsstempel som er blitt satt på oss?

Vi ser en tilsyneelatende uløselig oppgave foran oss. Politiske dogmer er like vanskelige å endre som religiøse dogmer og fordømmer når disse har fått tradisjonens hevd. «Quisling» er blitt et internasjonalt ord for den aller usleste form for landsforræderisk femtekolonne-virkosomhet.

Der står vi i dag. Vil vi også bli stående der — til vår generasjon er gått med grå hår i graven og kommende verdensbegivenheter for lengst har kastet glemselens tre skuffer jord over vårt minne?

Nu ja — der vil bli stående noen linjer om oss i Norges-historien (hvis der i neste generasjon eksisterer noen Norges-historie). Noen linjer om oss — og kanskje noen sider om vår fører: Vidkun Quisling. Hvordan vil disse sider i Norges-historien lyde?

*

Her er vi ved et virkelig vitalt punkt. Her er vi ved kjernen. For Quisling var i bokstavelig forstand Nasjonal Samling — dets stifter og

Dr. Derrys bok

Da dr. T. K. Derry's bok «The Campaign in Norway» (utgitt av de engelske offentlige myndigheter) så dagens lys i desember f. å., ble det et svar til oppstyr i den hjemlige andedam. De autentiske avsløringer som denne boka bragte av Vestmaktens spill om Norge og av hvem som i virkeligheten førte Norge opp i krigen, vakte i de første øyeblikk en forferdelsens oppsikt i vide kretser her i landet. En avis kunne meddele at bokens opplysninger var av en slik art at hele to forlag var kommet i slagsmål om retten til å oversette den og til å sende den ut på det norske marked.

Siden desember har det imidlertid falt taushet også over denne sak. Vi hører ikke et kvekk mer, hverken om

dets bankende hjerte inntil siste stund. Dommen over Quisling faller tilbake på oss som støttet ham. Hans ærestap er vårt ærestap.

Ingen full moralsk oppreisning er mulig for oss så lenge vår fører ikke har fått moralsk oppreisning. Inntil hans minne er renvasket for historiens domstol, vil der være flekker også på vår ære.

Billedhuggen Basmuseens byste av Quisling er oppstilt i kriminalmuseet i Oslo sammen med personlige effekter som har tilhørt Quisling. Det er blandt de kriminelle forbryteres effekter, deres mordvåpen, deres falske pengesedler de norske myndigheter har plasert Vidkun Quisling. Og oss.

Hvad kan vi gjøre? Gi opp, glemme, passe vår aker og vårt kjøpmannsskap? Vil ikke det være å svikte det beste i oss? Er det nordmanns vis — svike den manns eftermæle som vi frivillig valgte til vår fører og som mange av oss høytidelig tilsvor lydlighet og troskap inntil døden?

Der er en kjærlighet som er sterkere enn døden. Der er en troskap som varer ut over døden. Dette er den sanne troskap. Den hviler på de dybeste, mest verdifulle egenskaper i menneskehjertet. — Den trosser forfølgelse, fengsel, bøddeløks og økonomisk ruin. Intet folk kan bestå hvis det ikke eier tusener og atter tusener av mennesker som vet hvad troskap er og hvad offer er.

La oss ikke glemme at det som binder oss sammen også forplikter oss til å bære hverandres byrder. Vår fortid kan ikke strykes ut som om den aldri hadde eksistert. ...

oversettelse eller utgivelse, ensi om konkurrerende forlag. Alt er tyst.

Hva er årsaken? Er det våre hjemlige lyseslukkere som atter en gang har vært på ferde? Som ikke på vilkår vil vite av at det norske folket skal få sannheten å vite. — Spørsmålet har interesse for særdeles mange, og vi føler oss oppfordret til å etterlyse det initiativ som ved juletid syntes så sprudlende og friskt, men som nå synes tråkket under fot av «taushets-parolen».

Hvor blir det av dr. Derry's bok? Vi venter spent!

H. N. H.

Kunstsilkefabrikken

Thormod Ruud i «Drammens Tidende» er en dyktig journalist. Det er vi alle enige om. Men nå tror jeg han har utført sitt — til denne tid — største mesterstykke i yrket. Han har nemlig prestert å skrive en artikkel om Kunstsilkefabrikken på Notodden på 1,82 meters lengde uten navns nevning av den mann som SKAPTE fabrikken og var dens drivende kraft og direktør i de første 8 år, Arne Bergsvik. —

Det må man vel kunne kalle «ro» om «rettsoppgjøret». I. Fr.—O.

Carl Johan Pedersen

Så er da den siste tids nasjonalhelt, morderen, voldtaktsforbryteren, Carl Johan Pedersen fra Holmestrand — kommet til veis ende.

Hjemlige, juridiske notabiliteter har fart en verden rundt for å bistå ham. Statens utgifter i den anledning er gått opp i 200 000 kroner. — Men så var da også Pedersen aktiv overfallsmann innen hjemmefronten og kunne peke på et opphold i Sachsenhausen. Slike folk må jo ha en særskilt hjelp og alt nå ordes det frampå i norsk presse om benådning for stakkaren.

Vi vil rå disse medynksfulle til å undersøke litt om mannens forhold i Holmestrand hvor han er ille ansett. Han sto ikke tilbake for de verste torturister og intet menneske i Holmestrand ønsker å se mere til ham.

Men de kommer nok til å måtte trekkes med ham igjen. Et fangeopphold i Tyskland under krigen veier nok opp både voldtekt, ran, mord og andre ufysiske historier — bl. a. blodskam.

S. M.

STRID I KIRKEN!

Professor Hallesby vekker opp folket med sin radiotale og skaffer forvirring i statskirken, til fordel for andre samfunn. Det er aldri så galt, at det ikke er godt for noe. Denne gang var det strid om Helvetes ild, undres på hva det skal bli neste gang?

Biskop Schjelderup vil ikke ta det så boktavelig som det står i Bibelen, skal man ta det ene så må man ta det andre, sier biskopen. Jesus sier: Før skal himmel og jord forgå før den minste bokstav eller tøddel skal falle ut.

Biskopen frykter ikke for helvete for kjærligheten driver frykten ut. Frykt ikke i kjærlighet, som Paulus sier. Bruk bare ikke kjærligheten til en leilighet for kjødet.

Kanskje, hvis man tar det mer bokstavelig, så ble man mer Gudhengiven, fikk mer folk i kirken og mindre tomme benker.

Gud viser oss ofte hva han kan gjøre for våres uenighet og ulydighet, men vi tar liten lærdom av det.

Herren er langmodig, men han er stor og sterk. I hvirvelvind og storm har han sin vei og skyerne er støvet under hans føtter. Nahum 1, 3-7. Støtes det vel i basun i en by uten at folket forferdes? eller skjer det vel en ulykke i en by uten at Herren har gjort det? Amos 3, 6.

Kong David sier: forherd ikke ditt hjerte slik som på Marsadagen i ørkenen. Salm. 75. Gud går hastig frem for vindens vinger og gjør vinden til sine engler. Salm. 104. 3; 4.

Forsett Herrens vei uten og skremme!

Elsk Herren din Gud hør på ham rørt og hold fast ved ham for det er ditt liv. Den som tror sin tilflugt til Gud er fullkommen, er trygg alle sine dager, sier Kong David. J...

STORTINGSDEBATTEN

Det er ganske morsomt å se den kolosale interesse enkelte aviser, med Dagbladet i spissen, viser for herr Ravnalds interpellasjon i anledning den bebudede betenkning omkring landssvikoppgjøret, og dets rettslige holdbarhet i henhold til både norske og internasjonale lover. Betenkningen tenkes innhentet, i første omgang, fra svenske rettsekspertter. De fleste som har fulgt med, i dette tvilsomme oppgjør, husker sikkert, at allerede sommeren 1945, avga vår allerfrem-

ste rettslærde, nå avdøde professor Jon Skeie, en temmelig utførlig betenkning, under navnet Landsvik. På side 18 i dette hefte skriver han uten forbehold, at vi aldri i vår historie har hatt større rettsløshet i vårt land.

Å dømme etter det som skrives nå om dagen, så ser det ut som alle, og da særlig Dagbladet, er fullstendig klar over at hele oppgjøret er uangripelig, ifølge alle både norske og internasjonale lover. Hvis så er tilfelle, skulle det ikke da være i alles interesse å få dette endelig fastslått av utenlandske og helt nøytrale rettsekspertter? Dermed hadde vi iallfall en sjanse, for engang å bli ferdig med et oppgjør som sikkert for mange vedkommende fortoner seg som nokså tvisomt.

Så er det en ting til Dagbladet er særlig bekymret

for, og det er at disse «tak-kars «landssvikkerne» engang må få fred så deres sår kan få tid å gro.

Personlig er jeg av den mening at Dagbladet burde tenke litt mer på sin egen renslighet og bekymre seg mindre for andre for dermed å gjøre større nytte som eget presseorgan.

Observ. —

VEDKOMMENDE

som i Deres avis beskriver Winston Churchill som «en av jordens største personligheter» kan I K K E var tilregnelig, og De som redaktør burde IKKE tillate slikt kriminelt vrøvl å trykkes i den avis De er ansvarlig for. De må forstå at det skader avisen i alle omsiktsfulle og tenkende menneskers sinn.

Mirjam Norden.

UKENS KRONIKK

Senior:

Det kløvde Norden i søkelyset. 2

Vi har i en tidligere kronikk kortelig omtalt sendemann Einar Masengs bok «Det kløvde Norden mellom de store stater» og skal nå se litt nærmere på bokens siste kapittel som bærer tittelen «Skal Skandinavismen få enda en sjanse?»

Under den siste krigen, sier forfatteren, var det mange i Sverige som så med uro på, at den «tredje makten», den mellom-europeiske ble slått i stykker. De mente at når det ble bare to maktcentrer, et angelsaksisk og et sovjetisk, ville det bli enda vanskeligere å holde balansen i verden. Tre maktcentrer er imidlertid ingen garanti for balanse. For enhver av de tre vil være fristet til å de de to andre til å bruke opp eller gjensidig binde deres krefter, for selv å bli trygget. Det som småstater må ønske seg, når det er to store, er ikke at det opprettes en ny maktfaktor, men at det mellom de to oppstår et fredlyst, isolerende område. Sveriges enslige, for ikke å si prekære situasjon, skulle endres ganske betraktelig til det bedre, om det sør for seg fikk et nøytralt, fritt, på krigersk tumult mettet og derfor fredelig Tyskland.

Folk tror, sier Einar Maseng videre, at Sverige hadde fred under den siste krigen, fordi ingen vital militær interesse hos de krigførende krevde angrep på Sverige. Dette er feilaktig. Vesten var besluttet på å angripe Sverige. Når det ikke kom så langt, skyldtes det dels at Sverige viste fast vilje til å verge sin nøytralitet, dels at Vesten ble engasjert så sterkt av Tyskland, at den ikke fikk krefter til overs til å gjennomføre angrepet. Dernest så sjømaktene besittelsen av Trøndelagen som viktig fordi den ville ha «en gunstig innvirk-

ning på Sverige». Når sjømaktene behersket Narvik-avsnittet og Trøndelagen med de dertil hørende mellomriksforbindelser, mente de å få bukt med det østlige av de to land på halvøya. I instruksjonen for foretaket mot Trøndelagen het det: De skal treffe sådanne foranstaltninger som er mulige for å sikre for de allierte makter bruken av vei- og jernbaneforbindelsene som fører fra Trondheim spesielt mot øst.....

Den norske regjering hadde før 9. april 1940 fått ganske god kjennskap til de krigførende parters politikk og hensikter hva angår Nord-Skandinavias råstoffkilder. Det riktige hadde vært at Norge hadde gitt sjømaktene og det norske folk klar beskjed om at det ville motsette seg en utnyttelse av vårt land, og at Norge sammen med Sverige hadde organisert Nord-Skandinavias forsvar — noe som ikke ville ha støtt på hindringer hos Sverige. Men regjeringen bestemte seg til ikke å gjøre vepnet motstand mot engelskmennene. Disse var ikke dårligere diplomater enn at de forstod at nordmenene hadde gitt dem fri bane. Og da aksjonen over Norge mot Sverige kom i gang, gjorde den norske regjering det den kunne for å gi den fremgang og for å hemme tyskerne som ville beskytte Sverige og hvis interesse det denne gang var at halvøya holdtes utenfor krigen.....

Det ville våren 1940 har vært ugjortelig for England å lande i Norge, om det hadde vært klar over at det måtte bryte seg fram med makt..... Og hvis England hadde brukt det, ville Sverige som visste hva erend England hadde i Norge ha måttet hjelpe Norge. Om sjømaktene hadde regnet med at de hadde krefter nok til å bryte begges motstand, ville de vite at kampen ville bli stående en tid, og at Russland og Tyskland da ville ha kommet i den gunstige posisjon i verdensopinionens øyne, å kunne oppkaste seg til forsvarere for de små nasjoner, og det side om side med hverandre. Den engelske politikk

med dens åpne blikk for opinionens betydning skulle aldri ha innlatt seg på noe sådant. Det var en helt nødvendig forutsetning for sjømaktens aksjon at de kunne regne med Norge.

Hadde Norge sagt: Vi gjør allerede England så store tjehester at vi utsetter oss for en stor fare, og vi gjør det med en viss glede, men vi lar oss ikke bruke mot en brodersjon, det er grenser for hjelpsomhet, — så ville den anselige regningen i England, som fandt betenkelighetene store, ha fått overtaket. Det demagogiske presset har ofte spillet mester i krigstider i London, men det har også hendt at det har kunnet holdes nede.

En norsk politikk som denne, skriver forfatteren videre, var den eneste som kunne ha båret landet frelst fra slaget. Den ville ha spart oss for krigens ulykker. Den ville ha spart oss for å måtte medvirke i operasjoner rettet mot et annet nordisk land. Og den ville ha spart den norske regjering for en politikk som måtte virke mot de ønsker som den selv hadde. Den førte politikken måtte, om den hadde lykkedes, ha resultert i en gjenopptagelse av striden i Finland og i en tysk-russisk enhetsfront mot Norden. — Vestens operasjon mot Sverige begynte idet dens tropper gikk iland i Norge. At den ble avbrudt innen svenske våpen møtte den berodde på noe som Vesten dengang så som sin ulykke, nemlig dens nederlag i Flandern. Men dette var vårt styres og også Vestens hell. Det tvang Vesten til å avbryte dens operasjoner mot Nord-Skandinavia. — Derved unngikk det, at dette ble besatt av Russland og at denne største landmakten gikk inn i krigen på Tysklands side.

Disse — noen spredte sitater av Einar Masengs bok — vil forhåpentlig gi våre lesere et lite innblikk i forfatterens syn på den interansjonale politikk og på Norges utenrikspolitikk i de farlige år. Det er visselig nytt for de fleste at Sverige hadde

en så utsatt stilling under den annen verdenskrig og at Norges styre så så kort og ensidig. Det er ikke å undres over at dettes etterfølgere i dag ikke vil ha noen diskusjon om det som hendte. Men det kan ikke hindre at menigmann får anledning til å gjøre seg opp en mening om nødvendigheten av fellesskap i Norden med krav om at det nå overveies hva det kan gjøres for at et forenet, nøytralt Norden kan overta forsvaret. Forfatteren mener at Sovjet nå ser med velvilje på et nordisk nøytralitetsforbund i den tanken at et sådant i sin nøytralitets interesse vil søke å holde fremmede krigsflåter borte fra danske og svenske farvann, at det vil etablere et stengsel ved Østersjøinngangen — noe i likhet med det svensk-finske forsvarssystemet som Sandler i 1939—40 ville ha opprettet ved Ålandspassasjen og som Sovjet ikke ville vite noe av. Det forenede Norden måtte ha nøkkelen til porten og bruke den etter dets egen interesse slik som den konkrete situasjon måtte fordre det. — Sovjet måtte bygge på Nordens egeninteresse. Noe annet middel til atter å komme i et normalt politisk forhold til landmakten enn selv å overta sitt forsvar og konstituere seg som en utenfor maktblokkene stående gruppe, har Norden i alle fall ikke etter forfatterens mening. Hvorvidt risikoen derved er større eller mindre enn risikoen ved å være et ledd i sjømaktblokken, beror på de geografiske forhold. Å være et sådant ledd er forholdsvis ufarlig for Canada og Sør-Afrika og kanskje ikke noe større risikabelt for Portugal og Spania, men meget farlig for Danmark og Norge.

Det får være nok med denne spredte gjennomgåelse. De, som interesserer seg for vårt forsvar og vår fremtid, bør selv lese Einar Masengs fremstilling. Enig eller uenig med ham, det er en sak for seg, hans synsmåter, som er vel begrunnet, bør få anledning til å gjøre seg gjeldende i dagens diskusjon.

EN AV VÅRE KAMERA-TER, som studerer i Mellom-Europa, skrev nylig til en venn i Norge:

«— Jeg mener at nå er det gått så lang tid at det kan ha en hensikt å ta bladet fra munnen. Hvilken hensikt? — kan du vel spørre. Jo, den å vise at vi alltid har vært anderledes enn de nyere historiebøker fremstiller oss, og at vårt syn på mangt og meget kanskje ikke var så galt. —

Vi skal ikke lage noe parti. Men vi skal finne fram til et grunnsyn, vel i slekt med det vi hadde — og så skal vi med all mulig saklighet og grundighet tjene sandhets sak».

VI har intet å skjule, intet å angre, intet å skamme oss

cver. Det måtte da være at vi ikke fikk utrettet MERE den gangen det gjaldt mest.

VI er nok en av de meget få grupper i dette land, som ikke har noe å frykte av den rene, usminkede sandhet om vårt forhold, våre motiver og våre handlinger under krigen (og årene etter).

VI kan trygt ta bladet fra munnen.

Frontkjempernes VEI

Endelig et ord i rette tid, i den 11. time!

Vi har nu gått her i noen år, i fengsel eller frihet etter den store, demokratiske freden og sett hvordan de nynasjonale har tullet bort vårt lands frihet og selvstendighet og skapt det om til en liten bondebrikke i det uhyggelige sjakkspillet som forestår.

De nynasjonale har gjort akkurat det de har beskyldt

oss for: — de har solgt seg selv og landets ungdom til å kjempe for interesser som står i strid med hvad det norske folk ønsker.

«Hafr» får sagt det forløsende ord i artikkelen «Den rette vei?»

Slik han framstiller det, så er det soleklart at det må være slik. Og vi er utsett til å spille Polens og Tsjekkoslovakias rolle som bondoffer, vi og sannsynligvis Danmark.

Danmark har ikke felles grense med Sovjet, men det har vi, — og det kan komme til å dra ut før A-paktlandene får somlet seg til å plasere såvidt store styrker her at det kan sinke de russiske divisjoner.

Hvad skal så frontkjemperne gjøre?

Det bør ikke være tvil om at vi blev det vi blev p. g. a. bolsjevismen og de såkalte demokratisk kriminelle disposisjoner i årene før den siste krigen. Det bør heller ikke være tvil om at vi er de samme som vi var, bortsett fra at noen av oss er blitt iner

eller mindre defekte. Noen fikk skutt av seg lemmer, fikk varig mén på kroppen, andre fikk psykiske skader i krigen, men helst av den etterpåkloke demokratiseringen i norske konsentrasjonsleirer og fengsler.

Er det offisielle norske styres vei vår vei? Frontkjempernes vei?

Til det vil jeg svare:

Det er eller burde bli en gylden regel at når du ikke vet sikkert hvad som er riktig, så se etter hvordan de fleste gjør. Og de fleste, det må i dette tilfelle være de samlede demokrater. Og når du ser hva de fleste gjør, så gjør du det stikk motsatte, for flertallet har bestandig urett.

Hvorfor skal ikke vi kjempe mot bolsjevismen nå?

- 1) Fordi vi fikk en dolk i ryggen fra vest forrige gang mens vi kjempet, og etterpå blev plyndret for arbeide, formue og frihet.
- 2) Vi har ikke myndigheternes tillit.
- 3) Myndighetene har ikke vår tillit.

4) A gå inn i A-paktens krigerforbund med Norges geopolitiske og militærgeografiske stilling er en dumdrighet som vi mener langt overgår våre evner som militærnasjon.

5) Vår vei er hverken vestens eller østens, den er NORDENS vei. For tiden er det bare Sverige som fører en nordisk politikk, de andre nordiske stater har mer eller mindre nødtvunget solgt seg til øst — eller vest.

6) Vi selger oss ikke til høystbydende, vi er ikke lanseknecker, men den nye tids politiske soldater.

7) Vi er ikke overbevist om at vesten vil vinne denne tredje verdenskrigen, fordi de sammen med østen tilslutt klarte å knekke det tyske militærvesen. Sovjet er den eneste som har vist militær og politisk klokkskap hittil, selv tyskerne handlet ofte overilet og psykologisk dumt, derfor tapte de krigen.

8) Det er for sent å improvisere noen tyske divisjoner mot øst — det er for sent å opprette en norsk (nordisk) frontkjemperdivisjon.

9) I såfall ville de tyske divisjoner og vi bli satt på Uriasposter og ofret — til beste for hvem?

Ola O. Furuseth.

Mordet på Knut Knutson Fiane

H. E. STOKKES INNSATS

I T. T. nr. 9—1950 står om Halvdan E. Stokke på s. 246 noen setninger, som i forbindelse med min manns død vekker til ettertanke og til et konkret spørsmål:

«På et tidlig tidspunkt utpekte Telegrafverkets illegale utvalg ham til meget betydningfulle oppgaver (uth. av meg) og følte seg trygg for at de ble ivare tatt. Han ble arrestert, men måtte løslates etter noen måneder — av mangel på bevis».

Denne gode attest er skrevet av en av de medsammen-svorne og mens Stokke med sitt friske, sjarmerende fylkesførervesen lyste opp i land-skabet som Oslos dynamiske ordfører i Rådhusets saler og kabinetter — Akershus — Heftyevillaen... Som vi har dokumentert hadde Fiane den beste tro om ham, idet han skrev i sin dagbok om Stokkes «uskynelige» arrestasjon: «Jd. (Stokke) har vore lojal og tenesteviljug heile tida».

Og så gikk det slag i slag med herr Stokke — helt til generaldirektør for Norges Statsbaner.

«NEI, JEG VAR IKKE MED OG MYRDET FIANE»

I desember 1950 ringte jeg herr Stokke og spurte om han hadde noe kjennskap til mordet på min mann. Stokke må være blitt overrumplet, for han ble rar i stemmen og svarte litt stammende:

«Nei — jeg var ikke med og myrdet Fiane».

Men — dirigerte De ikke opplegget, herr generaldirektør?

Jeg har, om disse spørsmål skrevet høflige brev til dav. ordfører Stokke 20. februar 1948 og 19. oktober 1951. Han har hittil ikke svart.....

DOMMERFULLMEKTIG
MUNTHE-KAAS'S TVESYN
PÅ MORD

Daværende dommerfullm. P. Munthe-Kaas er kanskje en av de mange jurister som under trykket av «jernhelen» og svingende, karrierebe-fordrende konjunkturer glemte strafferettens ABC: Likheten for loven, og at det alene er Straffelovens bestemmelser som avgjør en handlings straffbarhet, IKKE politiske konjunkturer, som gjør det ønskelig med raske, straffrie mord, som det må være strengt forbudt å etter-

forske, da de bærer ØVRIGHETENS blanco-stempel: — ETT LEDD I MOTSTANDEN MOT FIENDEN.

Av det herr M.-K. skriver fremgår at han selv har deltatt på den «rette» siden og erkjenner seg indirekte medansvarlig i illegalitet, se Morgenbladet nr. 241 for 1947, s. 6. — Han blir dommerfullm. etter frigjøringen og lager en splinterny men grei sondring:

1. Det overlagte, straffbare drap på «gode nordmenn».

2. Det overlagte, straffri drap på «farlige nazister» og denslags. NB under okkupasjonen, hvor det okkuperte norske territorium IKKE deltok i militær krig mot okkupasanten. Hvorvidt han har fått medhold i dette sitt tvesyn på mord hos Jon Skeies etterfølger, den tilpasningsdyktige hr. Andenæs, vet jeg ikke

TO SLAGS RETTS-
PRINSIPPER?

I anledning Munthe-Kaas's syn på menneskeliv skrev overl. Johan Scharffenberg med ovenstående overskrift i Morgenbladet 6. 10. 1947 bl. a.: «Man kan dra i tvil muligheten av å oppstille rettsprinsipper (et problem jeg ikke kan komme inn på her), men godkjenner man visse prinsipers almengyldighet, da kan man ikke ha et dobbelt sett innbyrdes motsatte prinsipper, ett til bruk i fred, et annet i krig. Nettopp under krig eller revolusjon er

det aller viktigst å holde fast ved prinsipper som da er i fare».

«Satte man fedrelandets frigjøring som den høyeste verdi — kunne man vurdere menneskeliv og — enda mer — eiendom som lavere verdier og finne det riktig å ofre dem. Med et visst forbehold kan jeg godkjenne denne vurdering, men allikevel forkaste mange likvideringer og sabotasjehandling som ufor-svarlige fordi de ikke gagnet formålet. Sabotasjonen mot tilvirkning av «tungt vann» på Rjukan godkjente jeg med beundring, men atskillig annen sabotasje fant jeg dels unyttig, dels skadelig (f. eks. togavsporingen ved Mjøndalen), dels endog forbryterisk, således ødeleggelsen av Kures fabrikk, eller Aula-brannen. Dengang trodde de fleste at denne skyldtes tysk provokasjon, men etter frigjøringen har Morgenbladet opplyst at den ble anstiftet fra norsk hold og at gjerningsmennene er kjent. Hvilken nytte kunne den gjøre? Den bare voldte lidelse og død. — Jeg synes de skyldige burde vært satt under tiltale».

Sivildrap og snikløy under total okkupasjon, er selvsagt ikke krigshandlinger, selv om de utføres av modige og smarte fantomgutter i beaumonten, og «krigs»-dekorerer aldri så meget. Slike handlinger er ikke beskyttet av folkeretten. Dette er visstnok

selveste professor Andenæs enig i, som man ser. —

FREM OG TILBAKE OM
MORD

av professor Andenæs.

Om «Okkupasjonstidens likvidasjoner i rettslig belysning» skriver herr Andenæs i Tidsskr. for Retsvidenskap, hefte 1, 1948, bl. a.:

«Under okkupasjonstiden ble et antall personer som var betraktet som særlig farlige for motstandsbevegelsen drept (likvidert) for å hindre dem i å anrette flere ulykker. Det nøyaktige tall er ikke kjent, men det er av Justisdepartementet på grunnlag av oppgaver fra Statistisk Sentralbyrå anslått til ca. 55. De fleste av de drepte var visstnok angivere og agenter, men det ble også likvidert en del av de mest farlige og aggressive politfolk.

«De fleste likvidasjoner ble foretatt etter ordre fra Hjemmestyrkenes Sentralledelse. Selve prinsippet var anerkjent av Regjeringen i London, men de enkelte tilfeller ble, iallfall som alt overveiende hovedregel, avgjort her hjemme».

«Hadeland og Land forhørsrett har i kjennelse av 11. oktober 1946 i anledning av Paul Staksruds død antatt «at organisert tjeneste i Hjemmestyrkene gjør en person til en militærperson i lovens forstand».

(Forts.)

Normale menneskers straffevurdering

Som det formentlig er velkjent kastet i sin tid daværende riksadvokat Sven Arntzen ut en redningsbøye til den såkalte «landssvikanordning». For å berge den unnåv Grunnlovens forbud mot lover med tilbakevirkende kraft, doserte riksadvokaten den besynderlige lære at det her ikke var tale om noen ny og skjerpene lovgivning — men tvert i mot om lovbestemmelser som gjennomførte lempninger i de gjeldende strafferegler — ja, bent fram en «amnesti-lovgivning!»

Det var tilstrekkelig for tenkende mennesker å kaste et blikk på «lempningene» for å bli klar over at herr Arntzens juss tilhørte den samme hensiktsmessighetsjuss, som året 1945 bragte så mange eksempler på, og som ikke hadde noe med virkelig norsk rett å gjøre.

I det vesta-vær som den gang rådde var enhver innvending nyttesløs. Selv Stortinget slukte «amnesti-anordningen» rå og gjennomførte derigjennom ikke bare helt nye straffebestemmelser men endret også meget vesentlig i skjerpene retning den straffeutmåling som var foreskrevet i straffelovens kap. 8 og 9.

La oss ta for oss et eksempel:

Straffeloven av 1902 hadde som eneste straff for forbrytelse mot lovens § 98 (høyforræderi-paragrafen) fastsatt heftestraft. Om heftestraften — om hvilken professor Fran-

cis Hagerup sa at den var «et slags custodia honesta, anvendelig i det hele hvor den straffbare handling ikke kan antages udsprunget af et særligt uhæderlig motiv» — utalte Straffelovskommisjonen ved fremlegget av utkastet til den nye straffelov av 1902 at denne lettere straffart tok sikte på dem «hvem man ikke i dommen vil stemple som almindelige forbrydere».

Slike betraktninger hadde selvfølgelig ingen gyldighet for hevngjerrigheten og blodtørsten hos de «gode nordmenn» i London. Her skulle såvisst ikke bli snakk om noen «hefte-straft» fikk man først kloa i de formastelige. Ved en kgl. anordning — som forøvrig ifølge professor Jon Skeie sto i strid med Grunnlovens § 17 — ble maksimalstraffen etter § 98 satt til fengsel eller tvangsarbeid på livstid. Mindre kunne ikke gjøre det. Her skulle lages et «amnesti» som hadde vasket seg!

Nåvel — det har bodd mennesker i Norge før — kloke mennesker. Atskillig klokere enn dem som samlet på edder og galde i London i 1940-1945. Montro om det ikke hadde lønnet seg i disse opphisselsens år å tatt noe hensyn til fortidens røster? La et par av disse komme til orde i dag. Slik etterkrigsoppgjøret har artet seg, burde de gi noen hver grunn til ettertanke.

Som begrunnelse for at straffelovens § 98 bare regner

med heftestraft, anførte straffelovskommisjonens formann, datidens skarpeste norske strafferettsjurist, — riksadvokat Bernhard Getz, følgende:

Vistnok kan der også gis tilfeller, hvor handlingen er utsprunget av så lite undskyldelige motiver, at fengsel ville være på sin plass, men det forstås lett, at i politisk opphissede tider ville en domstol, hvis medlemmer tilhørte det motsatte parti, lett finne revolusjonsmenneskenes handlinger ubeinget fordømmelsesverdige, også hvor de har hatt aktverdige grunner for seg. Under disse omstendigheter er det det tryggeste å holde seg til heftestraften for alle tilfeller».

Under straffelovsproposisjonens behandling i Odelstingets møte 11. desbr. 1901, uttalte satsminister Qvam om den samme paragraf — etter at kommisjonens forslag var blitt kritisert av stortingsmann Castberg:

«Naar straffelovskommisjonen har fundet at burde bestemme straffen saaledes, som skeet, er det ifølge den betragtning, at naar et saadant forsøg, som det, der her tales om, lykkes, ja, da er der ikke tale om straff, da er der tale om stor hæder og ros for disse mænd, som har været saa lykkelige at kunne gennemføre sine planer om en forandring i rigets statsforfatning. Men naar forsøget mislykkes, har vi seet, hvorledes det har gaaet mange steder i ver-

den. Man har faaet dødsdom over uheldige forsøgsmænd. Somme er faldt for bøddeløkser, andre har været saa heldige at kunne unddrage sig straffen ved at flygte over til et andet land, og naar saa endel aar er gaaet, har man seet, at disse til døden dømte er blevet sin stats, sin nations største mænd. Hvad er grunden til at man ser saadanne fænomener? Det er den, at vedkommende lands straffelov har disse strænge straffe, som det lader til repræsentanten for Kristians amt længes efter. Jeg tror, det er rigtigt, at man ikke aabner adgang til, at det seirende parti faar anledning til at hævne sig paa den blodigste maade paa dem, som har ligget under i den blodigste kamp».

Ja, dette var døde røster. Men ordenes klokskap lever den dag i dag. Og de burde vært husket. Især i et land der man har funnet det mest hensiktsmessig å se bort fra straffelovens normale betingelser om tilstedeværelsen av subjektiv straffeskyld.

Hadde domstolene under etterkrigsoppgjøret hevdet de subjektive straffbarhetsbetingelser i samsvar med straffelovens krav, ville det vært ytterst få — om overhodet noen — som ville ha vært dømt etter paragrafen om høyforræderi.

Slikt hadde imidlertid krevd klokskap — og klokskap har vi sett lite til i Norge siden 1945 — gudbedre.

H. N. H

Anerkjennelsen kommer etterhvert

Da grosserer Arne Dahl forleden fylgte 65 år, bragte bladet «Nordtrønderen og Namdalen» en anerkjennende artikkel om ham og hans rike virke i Namsos gjennom et langt liv.

Vi gjengir et avsnitt:

«Det har stått strid om Arne Dahl og hans meninger — og ikke minst mellom han og oss om politiske synspunkter. Men rett skal være rett — og det er neppe uenighet mellom noen nå om at han, da han stod i spissen for styre og stell i Namsos i de verste år vi har hatt i vårt århundre, alltid handlet ut fra en ærlig vilje til å gagne sin by — og å søke å fremme dens interesser så langt det lot seg gjøre under de daværende forhold. Og Namsos har mye å takke ham for fra den tid».

mere opptatt av hvem som har makten vest for jernteppet? Det er vel der saken skal avgjøres?

Så var det hjemmebanen. Vi så hvorledes Stortinget reagerte på en privat henvendelse til svenske rettskyndige. Det var virkelig noe å lære av. Hvorfor ikke holde Stortinget jevnt sysselsatt med våre problemer. Det viser seg nemlig, at det lønner seg alltid å være på offensiven. Det er en enkel sannhet, som Sovjet forstår seg på. Og som de andre øyensynlig aldri har lært, eller muligens glemte. Vi husker at de anvendte denne taktikk, den gang de skulle kaste skylden på oss, men det var i selvforsvar, for å dekke over et tidligere, ynkelig tilbaketog i 1940.

For en — der hørte på det ynkelige pjatt — når bortsett fra 2 av 150 representanter, står det klart at der skal ikke meget til for å stoppe munnen på dem. Et vel underbygget søksmål om gjenopptagelse av en sak vil kunne gjøre sitt. De historiske løgner som ble anvendt er nu helt oppløst av Derry og andre. Man måtte ikke lenger ha forstått osv. Vi forstod den gang som nu den hele sannhet. Det var de andre som ikke forstod, at man i det lange løp ikke kan lyve seg fra sin fortid.

Observatør.

Hvorledes Narvik ble spart Og generalen som ble fratatt sin kommando

Det illustrerte tyske blad «Kristall» har i sitt nummer 1 for i år en artikkel om Narvik og 9. april 1940: I artikkelen står det bl. a.:

«Admiral lord Cork var sjef for de engelske sjøstridskrefter utenfor Narvik. Han forsøkte forgjeves å bevege kommanderende general for de allierte landgangstropper til å forta en landgangsoperasjon. Men general Mackesy sa nei, uaktet han hadde fått klar ordre fra London om å starte en slik aksjon under ildeknep fra flåten som skulle skyte Narvik sønder og sammen. General Mackesy erklærte at hver eneste offiser og menig som stod under hans kommando ville skam-

me seg på sitt lands vegne om tusener norske menn, kvinner og barn i Narvik skulle bli utsatt for den slags beskytning».

«Dette var uten tvil et standpunkt som var all ære verd — skriver bladet. Men Churchill har allikevel offentlig kritisert Mackesy sterkt, og generalen ble fratatt sin kommando».

Såvidt det tyske blad hvis meddelelse om Churchills plan bør mottas med forbehold inntil dens pålitelighet kan bli kontrollert. For det er et stivt stykke å innlede landgang i Narvik med et flåtebombardement av en forsvarsløs, venligsindet befolkning.

Vær alltid på offensiven

Det er meget å lære av de feil som Vesten begår i sitt forhold til Øst-statene. Nyttig lære også for vårt spill på hjemmebane.

Sovjet forstår en ting helt ut, at ingen dag skal sol gå ned, uten å ha gitt dets motspillere noe å tenke på.

Selv Stalins død ble mesterlig utnyttet. Tenk å holde hele verden i ånde nesten en uke, og fremlokke verdenspressens førstesider med de største typer dag etter dag. Gi årsak til de mest fantastiske prognoser og oppskrytning av Stalin, i det håp å gjøre Sovjets nye ledere mere velvillig stemt. Det hele oser av en naivitet som grenser til idioti. Da vår egen

Torp ikke spiller noen som helst rolle hvor det gjelder verdensopinionen, han er bare egnet for rent lokale forhold, så kan man bare spørre ham om hvorfor i Hallesby han har ødet tusener av millioner når vi inntil Stalins død hadde en fredsel som nabo.

At Stormaktene derimot deltar i sørgfesten må forbause alle. Hadde det ikke vært fornuftig bare i petit å nevne Stalins død? Lever hele Vesten på Sovjets nåde? — Kan vi ikke finne på noe av oss selv. Har vi ingen ting å fare med? Må vi interessere oss så meget for hvem som har makten i Sovjet? Var det da ikke mer fornuftig å være

ERLING BJØRNSEN 85 ÅR

"Handlet vi rett?"

I artikkelen «Justismord» i nr. 11 står lord Maurice Hankeys bok «Politics, Trials and Errors» omtalt som en i dag berømt bok, som ennå intet nordisk forlag har funnet plass for.

Vi er blitt gjort oppmerksom på at dette ikke er riktig, idet den er kommet ut på Dreyers Forlag, Oslo, under tittel «Handlet vi rett?»

La oss repetere historien

Fra advokat J. B. Hjorts bok «Justismord» gjengis:

Det er Franklin D. Roosevelt som har den tvilsomme ære å være far til kravet om aksemaktens betingelsesløse underkastelse, «Two words - the war's greatest blunder» — et krav som etter engelske eksperter mening forlenget krigen med et par år og skadet de allierte med unntagelse av Sovjet, som på grunn av krigens forlengelse fikk anledning til å erobre Øst-Europa og opprette sitt eget politiske system der.

Roosevelt er også far til kravet om avstraffelse av krigsforbryterne. Det siste

Det lykkedes «stemmen fra London» å få gjort NS til syndebukker, i stedet for de som rettelig skulle vært dømt. Det var de mest forsvarsvilige i landet som sluttet seg til NS. Og man fant derfor snart også Erling og Einar Bjørnson med medlemmer av NS. Som sådan ble Erling Bjørnson beget benyttet som foredragsholder under okkupasjonen — ikke minst gjennom kringkastingen. Det er ikke mange dage siden den fremskudte stortingsmann Gabriel Moseid i stortinget uttalte, at vi nu burde hatt Emile Zola og Bjørnstjerne Bjørnson til å sette tingene på plass i det politiske liv her i landet. De små menn i stortinget bevilget pensjoner til seg selv, men de stortingsmenn som hadde vært medlemmer av NS måtte ikke få pensjon. I sandhet små menn med små og tarvelige midler.

Erling Bjørnson ble som så mange andre i dette land «ribbet til skinnen» etter å ha vært «dømt» til ti års konsentrasjonsleir. Men selv dette knekket ikke den høyreiste bondehøvding. Han føler seg i dag mere opplagt til kamp enn noen sinde. Vi håper derfor at det ikke varer lenge innen vi får høre hans nyn-

En av de mest kjente og avholdte politisk forfulgte i dette land — Erling Bjørnson — fyller søndag 19. apr. 85 år. Det er bedrøvelig at denne høyreiste og uredde bondehøvding og politiker allerede er nådd så langt til års. Men vi kan trøste oss med at han er like åndsfrisk og vital som aldri før, etter for nylig å ha gjennomgått en hårdnakket lungebetennelse, som holdt ham lenket til sykeleiet et par måneder. Han hadde i november lovet å holde foredrag i Oslo om den sak som opptar hundretusener av folket her i landet etter «frigjøringen». Det ble dessverre intet foredrag av dengang, da han noen dager i forveien ble kastet på sykesengen. Med ved omhyggelig og kjærlig pleie av sin hustru Eva — født Gulden — kom han seg igjen og det er tusener i Norge i dag meget glad for. Vi, som er i samme båt som Bjørnson ved politisk forfølgning, skulle gjerne ønske at han ennå bare hadde nådd middagshøyden av sitt liv, da vi trenger en slik myndig og uredde førerskikkelse i denne tid og i tiden fremover. Men hvis ikke alle solemerker slår feil, får vi nok både høre hans røst og lese hans klare innlegg i vår avis, som tusener fylker seg om, da dagspressen bare er forbedret dem som roper på hevn og straff for dem som under okkupasjonen gjorde hva de kunne for å livberge folket; da de som var satt til å styre løp med halen mellom benene til Tromsø, hvor de tok første skipsleilighet til England. Ja, slik er nå engang verden. Av skade blir man klok, men ikke rik, heter det. Tusener i dette land er blitt ribbet til skinnen og til og med fratatt sine statsborgerlige rettigheter etter å ha måttet utstå harde fengselsstraffer. Men hvis de styrende, som er skyld i uretten, tror at vi «glir inn i samfunnet» igjen, umælende, har nok regnet feil. Hr. Bjørnson utløste det første ord herom offisielt i «8. Mai», at vi ALDRI gir kampen opp

før vi har oppnådd full og hel oppreisning i enhver henseende.

Erling Bjørnson er den eneste gjenlevende av dikterhøvdingens 3 sønner. Han har eiet og drevet Aulestad storgård i 53 år, innen han overdro den til sin sønn Harald. Bjørnson var utdannet fra Tønsberg landbruksskole, hvoretter han overtok farsgården og drev denne på en usedvanlig dyktig måte, som innbragte ham Oppland landbruksselskaps medalje og diplom for at han i et langt tidsrom hadde vært en av bondenæringens foregangsmenn. Han satt også i over 20 år som medlem av hovedstyret av Norges Bondelag og reiste meget rundt i landet på foredragsturneer. I 1905 — 1906 reiste han gjennom statene i USA, og holdt foredrag for tusener av det utflyttede Norge. Han stiftet også landets første kontrollforening.

Det var jo naturlig at Bondepartiet la beslag på hans kraft og han ble da valgt til stortingsmann for Oppland fylke i 1934, valgt av bøndene, ettersom han perioden forut var varamann og som sådan også møtte på stortinget.

Like over nyttår 1940 — da uværsskyene trakk sammen om Europa og vårt land var i faresonen — gikk han opp på stortingets talerstol og henstillet til Nygaardsvolds regjering å trekke seg tilbake, da den ikke lenger hadde folkets tillit. Få måneder etterpå ville det vise seg at det var realitet i uttalen, da krigen også nådde vår dør — da Arbeiderpartiet ved sin lite fremsynte politikk hadde ødelagt vårt forsvar så vi var ute av stand til å verne vår nøytralitet. Dette har senere flere tyske generaler uttalt som årsak til at man måtte okkupere landet.

Da krigen brøt inn over landet var det ikke mange her som ville gi en sur sild for regjeringen Nygaardsvold. Det var en almindelig harme over hans «geværbrekkere», men det er besynderlig hvordan folk glemmer.

krav henger sammen med det første, for fiendens betingelsesløse underkastelse betraktes som en hjemmel for retten til å dømme de fiendtlige krigsforbrytere.

Den 25. oktober 1941 ga også Churchill uttrykk for at avstraffelsen av krigsforbryterne var en av «de allierte lands viktigste krigsmål». Den 8. september 1942 støttet Churchill på ny Roosevelts plan.

Den 13. januar 1942 avga representanter for eksilregjeringene i London den såkalte «St. James-erklæringen», hvori kravet ble støttet, men det er for de følgende viktig å feste seg ved at erklæringen kun tok sikte på å straffe krigsforbrytere i egentlig betydning av ordet, dvs. de av fiendens folk som hadde forbrutt seg mot Haagerkonvensjonen av 1907.

Den 1. november 1943 ble så Moskvadeklarasjonen vedtatt av utenriksministrene i tre U-staer, USA, UK og USSR. Den gikk ut på at de tyskere som hadde gjort seg skyldig i grusomheter (herved var dommen faktisk alt avsagt!) ville bli ført tilbake til de land hvor grusomhetene var begått for å bli dømt isamsvar med lovene i vedkommende land og etter tiltak av regjeringene der.

Den 20. oktober 1943 var det alt blitt opprettet «The United Nations War Crimes Commission» i London med den oppgave å sette opp lister over krigsforbrytere.

Den 11. februar 1945 ble så saken på ny slått fast i Jalta-konferansen.

dige røst i et større lokale i hovedstaden, hvor også «de små menn», som i dag sitter i stortinget, kan være anmodet om å være tilstede. De skulle sandelig ha godt av et Pauli ord for de ser ikke lenger enn nesen rekker.

Da Bjørnson var 75 år ble det fra bønder i Oppland og en del andre fremskudte menn sendt en deputasjon inn til Oslo med en adresse og takk til ham for hans innsats i det offentlige liv og for hans utrettelige kamp for bondenæringen i særdeleshet.

Alle som kjenner Erling Bjørnson setter overmåte pris på ham for hans uredde rettferdige holdning til dagens spørsmål. Og jeg er forvisset om at det til Aulestad søndag 19de ds. kommer mange beviser på hvor høyt man vurderer ham og hans innsats for sandhet og rett. La oss derfor samles i et levende ønske om at vi ennå i mange år må kunne regne med hans innsats for social oppreisning for dem som med urette er rammet av vårt lands største rettssvindler. Og så ønsker vi, at han må forundes helse til å stille om sin store have, som er hans hobby.

Tola.

Har De abonnert?

kr. 4,00 pr. kvartal, kr. 8,00 pr. halvår, kr. 16,00 pr. år. Benytt postgiro nr. 164 50.

BYGNINGSARBEIDER

Vant, pålitelig bygningsarbeider får arbeide straks med oppføring av større fjøs- og låvebygning, blandet konstruksjon. Hus og kost på gården. Muligens også ferieopphold for familien. Tilbud timelønn grunnlag fritt opphold sendes

ALF SELFJORD,
Hjartøy gård, Segelstein.

FRONTKJEMPER

30 år, artium, handelsskole, engelsk hand.korresp. flytende eng og tysk, vant med vanlig kontor- og lagerarb. søker jobb straks. Bill. mrk. «Allsidig» til bladets eksp.

LITE VÆRELSE

med full pensj., Nordstrand. Ca. 4 t. ukentlig hjelp. Bill. mrk. «Innen 20. april» til bladets eksp.

TIDL. FRONTKJEMPER

søker snarest en stø og pålitelig husholderske i 30-40 års alderen. 2 barn 1 og 3 år. Moderne leiligh. V. og k. vann. Vaskerom.

ARVID GRANDE
Veien, Hønefoss.

Skrivemaskiner

Et mindre parti Rheinmetall Portable med koffert og 1 års garanti ankommet. Pris kun kr. 562,—. Avbetaling innrømmes.

SVERRE JACOBSEN
Ilseng.

TANNLEGE MAAMOEN
Hansteensgt. 2. Tlf. 44 36 99.

VEKKERUR

Kr. 19,—, 21,75, 23,75, 25,75, 28,50. Beste kvalitet. Jung-hans rød, grønn, blå og gul. Sendes mot oppkrav.

Urm. R. GJESSING
Drammen.

Personlig vurdering

Akkurat nå når vi hører at *svenske universitetsfolk* vil ta opp det norske etterkrigsoppgjøret til folkerettslig og strafferettslig granskning og vurdering, er tiden inne til at også VI tar et endelig og avgjørende standpunkt til spørsmålet om hvordan vi som har vært utsatt for «oppgjøret», vurderer oss selv.

Hva verdsetter vi — hver og én av oss — vår personlige ære til? Betyr det noe for oss at vi i øyeblikket går omkring med det styggeste skamstempel en samfunnsborger overhodet kan bli stemplet med? Regner vi det for en personlig vinning om det kunne lykkes oss å bevise at rettens gudinne i våre tilfelle i bokstavelig forstand har handlet «i blinde» og at vi i virkeligheten er uten noen lyte i moralsk og strafferettslig henseende når det gjelder vår æres- og trokapsfølelse som norske samfunnsborgere? Er vi villige til å gjøre en personlig innsats for å hindre at vi skal bli oppfattet som «stinkdyr» i den framtidige norske historien?

Svaret må falle ganske naturlig for hver den som har en trygg bevissthet om at han intet galt har gjort og at han ingen ting har å skjule. Han foretrekker instinktivt å ofre noe av sitt velvære i øyeblikket for å se seg renvasket, i stedet for å sikre seg «ro og utkomme» ved å godta myndighetenes «nåde» — en «nåde» som har til forutsetning at han innrømmer berettigelsen av at han er blitt stemplet som landsforræder. Frie og rettenkende mennesker avviser med forakt enhver tanke om å sikre seg en eksistens ved å drepe sin egen selvaktelse. De betenker seg ikke på å våge skinnen for å hevde sin rett til å leve og dø som de ærbare mennesker de vet med seg selv at de er. De vet at det nok kan koste å gå bent imot et vill-ledet samfunn. Men de viker ikke til siden. Koste hva det koste vil. Resultatet veier likevel ulike mer enn innsatsen.

Deverre må en erkjenne at vi heller ikke innenfor våre rekker er fri for falske profeter, for «mark i osten», for folk som en gang sluttet opp i ren opportuniste, og som i skuffelse over stundens motgang driver en mørkets og hulhetens propaganda mot

dem som i dag våger å vise motstanderne brystet. Det må ropes et alvorlig varsko mot disse nederlagets og selvoppgivelsens talsmenn, som sniker seg omkring med sine rykter og sitt slarv og som bare tar sikte på å rive ned hva andre og ærligere mennesker bygger opp. Vis din respekt for deg selv ved å slå disse typene ut hvor som helst de blir påtruffet. De fører undergangen med seg. I motstandspressen får de i dag karakteristikken «de fornuftige». Bare det burde få oss til å ane fare. Fornuft og redelighet er det man minst kan forbinde med disse folk. Ved sitt fordektige undergravningsarbeid godtgjør de bare at de er uforbederlige opportuniste og foraktelige øyentjenere for øyeblikkets makthavere, men til samme tid i våre øyne et ugras som må fjernes med stengel og rot.

Selv om vi i en — heldigvis begrenset — utstrekning må trekkes med frafalne, må dette bare skjerpe vår egen trang til å gjøre oss gjeldende. Etter årelange forarbeider er vi nådd derhen at vi mener å kunne gjøre et positivt framstøt mot dem som ser seg tjent med å holde uretten oppe. I dag står vi ved et avgjørende veiskille. Sentralinstitusjonen vår — Forbundet — har gitt retningsanvisningen. Og nå gjelder det at anvisningen blir fulgt.

I dette øyeblikk må alle og enhver som VIL noe, slutte opp i Forbundets fylking. Det bærer mot avgjørende begivenheter, avgjørende for oss alle, — og i siste instans for hele det norske samfunn. I en slik stund må Forbundet styrkes så langt som det overhodet er mulig å gjøre det. Ingen har lov til å holde seg hjemme. Mer enn noen gang gjelder det nå å støtte den skaren som gjennom vanskelige motgangens år har lagt grunnlaget for det

som står for døren. Vår ledelse må ikke stå våpenløs i det øyeblikk da mest det gjelder.

De saklige argumenter har man for hånden. Men tross all frivillig oppofrelse koster det penger å føre dem fram, og disse pengene må vi nå sørge for å sikre. I dag blir det et samvittighetsspørsmål for den enkelte, et i og for seg meget endeframt spørsmål, men likevel uhyre betydningsfullt:

HVA ANSER DU DIN PERSONLIGE ÆRE FOR Å VÆRE VERD?

Ta med deg dette spørsmål inn i ditt lønnkammer, gjør opp din personlige status og form så det svar som samstemmer med din samvittighet. Men — behold ikke dette svaret for deg selv. Gjør svaret effektivt ved å skrive det ned på en postgiroblankett (hvis du da ikke foretrekker bankobrev eller postanvisning) og uttrykk det i et beløp som står i forhold til din økonomiske evne og den viktighet som du mener at de foreliggende planer har for hele vår sak.

Nøl ikke med svaret. Forbundet trenger det snarest råd er. Spørsmålet ligger alt på bordet, og det er du og jeg — vi alle — som nå skal skape mulighetene for at det får den mest mulig allsidige og uttømmende drøftelse.

Vi låner ikke øre til selvforherligende ryktemakere eller ansvarsløse opportuniste. Vi slår ring om Anders Hafskjold og hans medarbeidere. Vi svikter ikke i kampens siste og avgjørende fase. Vi setter oss ikke på lasset, vi er med og trekker det. Vi gjør dermed vår plikt — mot oss selv, vår slekt og vårt land. Vi tar et felles tak for sannhet og rettferdighet. Vi VIL og vi SKAL bringe saken vår til seir!

Hans Nielsen Herstad.

FORBUNDET for Sosial Oppreisning

Postadresse: FORBUNDET, Kierschowsgt. 5, Oslo

Tlf.: Oslo 377696

Postgironr. 150 28

USA, Israel og araberstatene

USA's politikk i Den nære Orient vil sannsynligvis komme til å undergå atskillige forandringer. Det vil bli ofret mere oppmerksomhet på de arabiske stater og mindre på Israel. Det vil bli nødvendig hvis den vestlige verden skal kunne demme opp mot det voksende russiske press på denne del av verden. Alle land i Det nære Orient skal behandles likt, mens Truman favoriserte Israel. I de siste syv år har Syria, Libanon,

Egypt, Irak og Jordan mottatt tilsammen 229,5 mill. dollars i kreditter og lån, — mens Israel alene har fått 276,5 mill. dollars. Den nye politikk vil ikke bety at USA slår hånden av Israel, men at dette land ikke lenger skal ha noen forrett. Det endelige mål er å få Israel med i en forsvarsallianse sammen med de arabiske land og dermed få en slutt på fiendskapet mellom dem.

Den store humbug

Både politisk og historisk er det nærmest umulig å fastslå hva det menes med angrepskrig. — Spørsmålet voldte vanskeligheter i Versailles etter den første verdenskrig, på London-konferansen i 1945 og den dag i dag i FN. Ikke minst den utpekte aktor Jackson i Nürnberg anta de farer som lurte her og forutså at tyskerne ville betegne f. eks. sitt angrep på Norge som en forsvarskrig eller at finnene ville betegne

sine to kriger som forsvarskriger.

Jackson sa:

«Hvis vi skal ha en langvarig kontrovers om Tysklands angrep på Norge umiddelbart før en britisk invasjon av Norge, eller om Frankrike ved å erklære krig var den virkelige angriper, da kan denne rettssak gjøre uendelig skade for disse land i deres forhold til folket i USA. Og det samme gjelder vårt forhold til Russland».

Russerne befester Rügen

Russerne er i ferd med å gjøre øya Rügen til en marinebase av første klasse.

For noen uker siden kom den kommunistiske sikkerhetstjenestens tropper til det kjente badested Binz på Rügen og overtok de 15 største badhoteller og de 35 barnehjem på øya. De arresterte direktørene og betjeningen og førte dem i håndjern til Wilhelm Piech-huset i Gøhren for så å sende dem videre til fengsel mistenkt for sabotasje. Det foregår massearrestasjoner av folk på Rügen, og langs hele kysten opprettes det soner hvorfra all sivilbefolkning føres bort. Det gjelder strøket helt fra Kühlungsborn, som var Hitlers

forsøksanstalt for V-våpnene, til Peenemünde som var selve skytebanen og østover til Swinemünde som nå er polsk krigshavn. Stettin, som ikke egner seg til krigshavn, har etterhvert fått større betydning som omlastningsplass for den store handel mellom østblokken og kommunist-Kina, og selv tsjekkerne har her fått frihavnrettigheter. — Det fortelles at om lag 2000 kinesere er kommet til Danzig og Stettin, og de sies å tilhøre det under utdanninge værende reservemannskap som kommunist-Kina vil ha til disposisjon for den polsk-kinesiske sjøfart og for transporten av krigsmateriell til Kina.

SIR ROBERT BRUCE LOCKHART har i «Det danske magasin» tegnet et vakkert bilde av president Masaryks sønn, den ulykkelige utenriksminister Jan Masaryk i anledning femårsdagen 11. mars for hans død i Prag. Han gjengir følgende uttalelse av Jan Masaryk:

«En mann kan forlate sitt land to ganger eller så mange ganger han har krefter til å kjempe mot en fremmed fiende, men han kan ikke gjøre det for å kjempe mot sine egne landsmenn».

Jan Masaryk hadde et yndlingsuttrykk, forteller Lockhart, og det var DÉCENCY, hvilket er utlagt: Anstendighet.

Vi vet ikke om våre forøvrig ellers så engelskorienterte stats-

menn kjenner dette ordet. De praktiserer det i hvertfall ikke når det gjelder oss som ble hjemme og som de kjempet og kjemper mot av all sin evne.

FOLK og LAND

Husk å fornye abonnementet kr. 4,00 pr. kvartal, kr. 8,00 pr. halvår, kr. 16,00 pr. år. Benytt postgiro nr. 164 50.

Hitlers

(Forts. fra side 1)

varte i hele 6 måneder og som kostet mange menneskeliv. Først i 1951 ansåes området for å være rensket opp og slavearbeiderne ble satt inn for å utbedre de skader som oppstod ved eksplosjoner under opprydningen. Blant dem rådet en desperat stemning da de fryktet for likvidasjon når arbeidet var endt for å bevare hemmeligheten.

Hele anlegget er nå russisk-polsk militærrområde. De underjordiske magasiner fylles etterhvert med militært materiell og flytende brensel, og over området foregår øvelser med fly og fallskjermere. De landsbyer som ligger i nærheten rømmes og tilintetgjøres, men alle de gamle tyske kasserner beholdes og fylles etterhvert av russiske tropper. Hele området er forøvrig avstengt for uvedkommende.

Legender

(Forts. fra side 1)

håndbøker, Atlas og geografibøker og selvsagt gjennom meldinger fra Abwehrs agenter som var sendt til Norge etter krigsutbruddet i september. I februar 1940 gjorde tyske fly fotografiske opptak fra meget stor høyde — ca. 10 000 meter. Disse var av vekslende verdi fordi sneen i en rekke tilfelle tok bort konturene. Det var imidlertid nødvendig å vite hvor de norske kaserner og militære depoter lå, men om dem fantes det ingen opplysninger i den tyske overkommando. — Men en dag ble særstaben oppmerksom på at det norske storting i sine årlige proposisjoner også medtok oppgaver over forsvarsdepartementets budsjetter. Disse var utgitt på tysk av et forlag i Leipzig — og her fikk man det man ønsket. Såvidt mulig søkte man også å finne folk som hadde vært i Norge og som kanskje satt inne med viten som kunne utnyttés. Under dette tilkaldte man en geolog fra Hannover, som hadde arbeidet i Norge ved gruber og anlegg og som hadde reisehåndbøker og kart fra den tid. Han fikk i oppdrag å bearbeide sitt private materiale og utfylle det på grunnlag av sitt kjennskap til de steder hvor han hadde vært.

Det er også andre eksempler på hvordan særstaben og senere gruppe XXI under von Falkenhorst skaffet seg materiale, skriver hr. Hartmann

«JUSTISMORD»

2. artikkel

I den før omtalte bok av advokat J. B. Hjort: Justismord, gir forfatteren i korte kommentarer en analyse av justismordets forutsetninger. En klar definisjon her kan sikkert være av almen interesse, idet den kan få betydning som rettesnor for rettsutøvelse.

Forfatteren behandler ikke de store kollektive justismord som ble resultat av de europeiske «rettsoppgjør» etter krigen, men prøver man hans definisjon av justismordet, på de juridiske og prosessuelle forhold i hans eget land under dette «rettsoppgjør», forstår man at han må ha hatt det i sine tanker til stadighet under sitt analytiske arbeide.

Selvfølgelig finnes ikke helt ensartete, alltid tilbakevendende forutsetninger for de rettslige justismord. Meneskelig ufullkommenhet hos dommere, sakkyndige og vitner er heller ikke tilstrekkelig til å motivere anvendelsen av ordet. Derimot er det ikke tvil om at politiske og bredere idémessige motsetninger i høy grad spiller inn og at man vanskelig kan tenke seg politiske motsetninger avregnet i form av rettssaker og dommer, uten at disse får preg av justismord. Hvor makthaveren anvender sin makt til med rettens — ofte ekstraordinære — midler å dømme sin motstander for politiske handlinger denne har foretatt overbevist om deres riktighet og sosiale verdi, vil justismordet lett bli resultatet. Det er i slike tilfelle heller ikke til å unngå at den politiske motstander direkte eller indirekte selv sitter i dommerstolen. Det er jo innlysende at f. eks. Vidkun Quislings motspiller i Norge under okkupasjonen, Høyesteretts justitarius Paal Berg, aldri burde ha presi-

— men de omtalte tilfelle forteller tydelig nok om arbeidsmåten. Erobringen av Norge skjedde i høy grad *improvisert*, sier han. — En annen gang — om noe slikt skulle hende — vil et angrep sikkert skje etter en ganske annen grundig og systematisk forberedelse. I 1940 lyktes *invasjonen*, tross improvisasjonen — fordi landet lå militært nede. I dag er også situasjonen i så måte en annen, slutter han sin artikkel.

dert i den rett, som dømte Vidkun Quisling til døden.

De politiske rettssaker som fører til justismord er i vår tid imidlertid almindelig. — Deres krasseste og motbydeligste eksempel er Stalins «rettslige» avregning med alle kritikere og motstandere, med hele Lenins gamle garde i Sovjet-Russland under de store Moskva-prosessene i 1930-årene, og med den senere utenriksminister Vyschinskij som anklagemyndighetens skamløse representant.

Advokat J. B. Hjort gjennomgår en rekke tilbakevendende og karakteristiske trekk for rettergang som fører til justismord. Det kan ha sin interesse å samholde disse trekk med hvad man vet om forholdene under det norske — (og sikkerlig også andre lands) — etterkrigsoppgjør:

1. Der anvendes ekstraordinære domstoler. — I det norske etterkrigsoppgjør anvendtes en ekstraordinær straffeprosesslov, — som innførte en ekstraordinær domstol. Denne hadde — i motsetning til førkrigstidens jurydomstol — blandet domstol med fagdommere og legdommere som i fellesskap avgjorde skyld og straffutmålingsspørsmål. For utvalget av legdommere gjaldt bestemte regler — (de skulle ha inntatt en klar «nasjonal holdning» og altså være forhåndsmotstandere av de tiltalte). Som motivering for denne ekstraordinære domstolsordning ble angitt at den skulle garantere «ensartede dommer».
2. Der anvendtes retroaktiv lovgivning. — Den lovgivning som den norske Londonregjering gjennomførte og fikk bekreftet i storting og høyeste domstol i 1945, innførte straff for tidligere ikke straffbare handlinger utført i årene før loven ble vedtatt. — Denne lovstiftning — Londonanordningen — kalt Landssvikloven — ble så lenge som mulig hemmeligholdt for alle dem der skulle bli rammet av den.
3. Forsvarerens fri rett til forsvar og tiltaltes appellrett innskrenkes. — Da forsvarerne i almindelighet var sine klienters motstandere og da domstolene tildels skarpt tilbakeviste

deres uforbeholdne forsvar, likesom de grovt ble angrepet i pressen hvis de førte et slikt forsvar, ble under det norske «rettsoppgjør» forsvarernes rett de facto kraftig innskrenket. Om innskrenkningen av den dømtes appellrett uttalte den norske juridiske professor Jon Skeie i 1945: «Vi har aldrig hatt en slik rettsløshet i dette land».

4. Domstolen anser det ikke nødvendig for dom, at der er ført bevis for tiltaltes subjektive skyld. En stadig tilbakevendende formulering i etterkrigsoppgjørets dommer er denne: «Tiltalte burde ha visst» eller «Tiltalte burde ha forstått». Og med disse vendinger tillegger man de tiltalte den subjektive skyld, der hvor det er mer enn tvilsomt om slik skyld kan ha foreligget. Forøvrig gjaldt jo ettersom oppgjøret skred frem medlemskapet i Nasjonal Samling som generelt bevis for den tiltaltes subjektive skyld.
5. Den tiltalte er dømt på forhånd. — Dette kan skje på mange vis. Den offentlige opinion kan ha dømt ham, pressen fremfor alt, hans motsetningsforhold til de politiske makthavere, hans idéer, de forutinntatte dommere etc. — Det er unødig å påvise at etter at den norske Høyesterett hadde slått fast at medlemskap i Nasjonal Samling var straffbart, var enhver som hadde søkt et slikt medlemskap på forhånd dømt for sine handlinger i okkupasjonsårene.
6. Tvil kommer ikke den tiltalte til gode. Og man forsetter heller ikke tiltaltes uskyld helt til dommen foreligger. — Tvil synes ytterst sjelden å ha forekommet i dette etterkrigsoppgjør. Etterforske-

ren var alltid a priori overbevist om den siktedes straffskyldighet. Domstolene likeså. Tilfeller av frifinnelser er uhyre sjeldne og forekommer bare hvor politiet ikke har vært istand til å finne noe stoff som kan anvendes mot den siktede.

7. Straffen står ikke i forhold til broden. — For straffutmålingen gjaldt som regel at den skulle være langt, langt strengere enn vanlig straffutmåling. De idømte straffår gikk i Norge opp i mellom 40 og 50 000. På den annen side: offiserer som tok tjeneste som tyske offiserer kunne bli dømt til 10 år — en utenkelig straff hvis deres land faktisk befant seg i krig med Tyskland! Men sykesøstre som pleiet krigsfanger på lasarettene i Røde Kors' tjeneste kunne bli dømt til ett år for dette, hvis de var medlemmer av Nasjonal Samling.
8. Et siste og avgjørende punkt er: domstolene er ikke forfatningsmessig uavhengige organer, men tjener direkte myndighetenes politiske hensikter. Dette var jo den bebreidelse rettsstatene rettet mot tyske domstoler i Hitlertiden. Dette er den samme bebreidelse som kan rettes mot domstolene under etterkrigsoppgjørene i alle de europeiske land.

Ikke minst i advokat J. B. Hjorts hjemland.

Uten å inngå på dette etterkrigsoppgjør i sitt eget land, meddeler advokat Hjort med all nødvendig klarhet sin oppfatning av forholdene gjennom den analyse han gir av justismordets juridiske og prosessuelle forutsetninger. Også i denne forstand har hans bok et avsnitt om Krigsforbrytersakene.

H. B.

Uro i Ridgways stab

En misstemning som lenge har rådd i A-pakthovedkvarteret (SHAPE) i Paris har nå ført til at en rekke europeiske offiserer har anmodet sine respektive regjeringer om å få gå tilbake til vanlig tjeneste hjemme. Det gjelder i første rekke britiske offiserer. Hovedårsaken til dette sies å være general Ridgways befalingsmetoder. Han skal ikke være smidig nok og undervurderer de europeiske of-

fiserers kapasitet. Alle ledende stillinger ved hans stab innehas av amerikanere. Europeerne får gjøre alle forberedende undersøkelser — men når resultatene kommer på de amerikanske offiserers bord, blir de stemplet «Ikke godkjent». Og så må de europeiske offiserer begynne på ny uten å få vite hva som er galt. —

Vi er trette av å være løpergutter, sier en offiser til bladet «Paris Press».